

Boeken

Door Egbert van Faassen

Daan Roosegaarde

"Ik zou heel graag iets maken waar de mensen in kunnen geloven en wat ze het gevoel geeft deel uit te maken van de wereld." Bij een tentoonstelling van Daan Roosegaarde – zelden klonk een naam welluidender – in het Groninger Museum verscheen een fraai boek over het werk en de aspiraties van de bekende lichtmanipulator. Het is even zoeken naar een neutrale term voor Roosegaarde's bezigheid. In een leuk interview – hij is een spraakwaterval – dreigt Roosegaarde gekserend de volgende die hem vraagt of hij ontwerper is of kunstenaar met geweld. Feit is, dat hij verbluffend grootschalig denkt. Hij heeft het beste voor met niet alleen de mensen maar ook met de wereld. 'Slim' in de betekenis van milieuvriendelijk is onderdeel van zijn vocabulaire. De toegang tot zijn ding in het Groninger Museum – een soort ballenbak met licht – werd dan ook afgesloten toen bleek dat de gebruikte kunststofballen via de kleding van de bezoekers het milieu zouden kunnen vervuilen. Het boek geeft een prima beeld van zijn bezigheid. Heel veel foto's van lichtsporen in de ruimte. Omdat de omringende ruimte vaak onduidelijk blijft zijn die van een soort mooi dat het goed doet op je beeldscherm. Roosegaarde heeft een schitterend atelier in Rotterdam, ook wel 'de droomfabriek' genoemd, waar een indrukwekkende fotoreportage aan is gewijd. Daar werkt hij met technisch geschoolde medewerkers aan het realiseren van zijn dromen. [Daan Roosegaarde in perspectief](#), Nico Daswani, Fumio Nanjo, Carol Becker, Lecturis, ISBN 9789462263222

Jaume Plensa

Van Jaume Plensa is wereldwijd werk te zien geweest. Van Ljubljana tot Leeuwarden, waar hij de 'mistfontein' *Love* bij het station kon plaatsens. Hij nam deze zomer deel aan de Amsterdamse beeldenmanifestatie *Art Zuid*, terwijl Museum Beelden aan Zee alle ruimte gaf aan zijn beelden en tekeningen. Daarbij verscheen een catalogus met een overzicht van zijn werk. Op het omslag staat een mooi uitgelicht détail van *The sound of words*, een bijna vier meter hoog, portretbuste-vormig vlechtwerk van stalen strips. In Scheveningen stond het buiten opgesteld. De wind had vrij spel, zodat de lettertekens die beweeglijk in het binnenste waren gehangen een tinkelend geluid maakten: wind chimes. De denkbeelden van Plensa, zoals die in het boek worden verwoord door Anna Tilroe (die zich in het kader van 'Culturele hoofdstad 2018' heeft beijverd voor de plaatsing Plensa's Leeuwarder fontein) en Jean-Louis Andral (directeur van het Picasso-museum in Antibes) rammelen ook zo'n beetje, maar zonder dat het echt muziek wordt. De kunstenaar is geen heldere denker, maar eerder iemand die associatief begrippen aan elkaar rijgt. Dat zit zijn kunst niet in de weg, natuurlijk. Men kon zich in de tentoonstelling vergapen aan schitterende materialen als Murano-glas en albaster. Plensa's meisjes met geloken ogen zijn dromerig als de beelden van Jules Vermeire – maar dan veel groter. Het Scheveningse privé-museum is er trots op dat stichter Theo Scholten al vroeg Plensa ontdekte. Waarom ook niet? Maar het enkele feit dat Plensa graag letters of woorden aan zijn beelden toevoegt is geen excuus voor het kritiekloos optekenen van de uitspraken van de kunstenaar, die als een goeroe klinkt. "De grote vellen papier met de tekeningen (...) zijn de zwijgende voorbodes van een cartografie in wording en vormen ze (sic!) evenzevele bladzijden van een onafgebroken reisverslag" is voor rekening van de schrijver. Hoe tijdloos de kunstenaar ook navigeert, het boek is doortrokken van wantrouwen jegens het moderne. De Oostenrijkse kunsthistoricus Hans Sedlmayr, de auteur van een veel gelezen, in de late jaren '40 verschenen boek dat de 'moderne' ontwikkelingen in de cultuur betreunde, wordt met instemming genoemd. En Sedlmayr – spijtoptant, maar eerder lid van de nazi-partij – had het niet over de wereldoorlog.

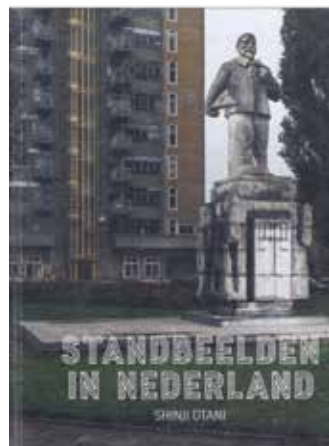
[Jaume Plensa, Jean-Louis Andral, Jan Teeuwisse, Anna Tilroe, Waanders Uitgevers, ISBN 9789462622395](#)

Standbeelden in Nederland

Het onlangs verschenen boek *Standbeelden in Nederland* is geen gids voor de in standbeelden geïnteresseerde reiziger. Zo wordt alleen de naam van de gemeente waarin het beeld is te vinden genoemd. Wanneer de precieze locatie niet toevallig opduikt in een van de korte teksten van historicus Pepijn Reeser, blijft het hier naar zoeken. Het is een fotoboek-met-bijgeschreven van de Japans-Amsterdamse fotograaf Shinji Otani, die eerder gespist is op de omgeving waarin de standbeelden zijn geplaatst dan op de beeldhouwkunst. Alle beelden zijn prima afgebeeld, maar in dit boek hebben ze niets van de monumentaliteit ooit bedoeld is. Wanneer men zegt dat iemand "een standbeeld verdient," bedoelt men dat deze op een voetstuk moet worden gehesen. Spraakgebruik dat uit de negentiende eeuw stamt. Een reusachtige bronzen Frits Philips, wiens fabriek de stad een begrip maakte, staat bij Otani glimlachend tussen de Eindhovense vestiging van Kentucky Fried Chicken en een buitenproportioneel grote, in het blauw gehulde kont aan de gevel van een jeans-winkel. In de begeleidende tekst wordt alleen in het voorbijgaan vermeld dat het standbeeld meer dan drie meter hoog is. Behalve dat de plek van het afgebeelde kunstwerk meestal vaag blijft, achtten de samenstellers het ook niet nodig om de maten te vermelden. Want daar gaat het niet om in dit fotoboek. Het ook in Eindhoven geplaatste, door Oswald Wenckebach gemaakte standbeeld van Anton Philips, de stichter-gloeilampen-industrieel, vormde voor de beeldhouwer stiekem een studie naar hoe een regenjas in brons rond een torso te vouwen. De grondlegger van de multinational – en dan vooral zijn jas – was nogal een opgave voor Wenckebach. Hij vond uiteindelijk een definitieve vorm in de kleding van *Monsieur Jacques*, dat bij de entree van Museum Kröller-Müller is te zien. Een bescheiden kereltje, niet monumentaal, maar verwonderd. Dat is ook de houding van Ontani. Japane humor. Heel goed.

[Standbeelden in Nederland, Shinji Otani, Pepijn Reeser \(tekst\), Lecturis, ISBN 978-94-6226-306-2](#)

Kunst laat het LUMC zien

De treinreiziger kent het Leids Universitair Medisch Centrum doordat het naast het spoor ligt. Een niet over het hoofd te zien complex utilitaire architectuur, dat voor patiënten en bezoekers effectief is opgeleukt door een omvangrijke verzameling beeldende werken van meestal Nederlandse kunstenaars. Fotografie wordt kennelijk internationaal verzameld. Onlangs verscheen een mooi boek over de collectie met fraaie afbeeldingen doorschoten met persoonlijke overpeinzingen van *Volkskrant*-journaliste Merel Bem, die gaan over troost, wachten, communicatie en meer trefwoorden die slaan op het leven in een ziekenhuis. Het lijkt soms, dat de kunst een boodschap wordt toegedicht die misschien in het geheel niet door de maker was bedoeld. Anderzijds ziet de uitgever (het LUMC) blijkens de titel van het boek de kunst juist als dat wat zichtbaar maakt wat er in zo'n emotionele hogedrukketel als een ziekenhuis in ieders hoofd speelt. Uitspraken van bezoekers over de kunstwerken ondersteunen deze gedachte. Sommige foto's zijn te lezen als beeldhouwkunst. Job Koelewijn's *A balancing act* gaat over evenwicht, een sculpturale ervaring. Mooi is een foto van Paul Huf met Brigitte Bardot in een wit mantelpakje, die bekeken wordt door twee keurig geklede heren alsof ze een sculptuur is. Dat was in 1958. Tastbaar ruimtelijke beelden zijn: de *Homunculus Loxodontus* van Margriet van Breevoort, een dikbuikig soort aan de zeeleeuw verwant zoutwaterdier zit met gevouwen handen te wachten. Monumentale letters van Marc Ruyrok, waarop men ook zou kunnen zitten. *Le Grand vivisecteur* van Johan Creten, een reusachtige uil met zitplaats, haalde het omslag. [Kunst laat het UMHC zien](#), Sandrine van Noort, Jetteke Bolt, Leids Universitair Medisch Centrum ISBN 9789090316383